

4-34/2018
07-02-2018.

Већу Факултета за медије и комуникације
Сенату Универзитета Сингидунум

Предмет:
Извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације

УВОДНО ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Кандидаткиња мр Светлана Рацановић је студенткиња треће године докторских студија на студијском програму „Трансдисциплинарне студије савремене уметности и медија“ Факултета за медије и комуникације Универзитета Сингидунум.

Кандидаткиња мр Светлана Рацановић је дипломирала Филозофском Факултету у Београду, а магистрала је менаџмент културалних и уметничких делатности (Program ECUM/ECUMEST) у Дижону, Француска. У првом и другом семестру треће године докторских студија је остварила укупно 30 ЕСПБ. Тиме је стекла право да преда дисертацију и уђе у процедуру за одбрану одобрене докторске дисертације *Перпетуирање промјене – технологија сопства Марине Абрамковић*.

Тему докторске дисертације је одобрило Веће постдипломских студија Универзитета Сингидунум на седници одржаној 18.12. 2015. године.

Веће Факултета за медије и комуникације је предложило комисију за оцену и одбрану докторске дисертације мр Светлане Рацановић *Перпетуирање промјене – технологија сопства Марине Абрамковић* у саставу:

- др Миодраг Шуваковић, редовни професор (ментор)
- др Јован Чекић, редовни професор (коментор)
- др Маја Станковић, ванредна професорка
- др Драгана Стојановић, доценткиња
- др Никола Дедић, ванредни професор Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду.

ПРОВЕРА АУТЕНТИЧНОСТИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидаткиња Светлана Рацановић је предала докторску дисертацију *Перпетуирање промјене – технологија сопства Марине Абрамковић* у pdf формату за „Проверу документа на антиплагијат програму“ Универзитету Сингидунум. Документ је проверен. Добијени извештај је показао да је индекс сличности (similarity index) 7%.

Овим је потврђена аутентичност докторске дисертације Светлане Рацановић *Перпетуирање промјене – технологија сопства Марине Абрамковић*.

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТКИЊЕ

Светлана Рацановић је дипломирала на Филозофском факултету у Београду, на Катедри за историју уметности. Магистрала је менаџмент културних уметничких делатности у Дижону (програм ECUM/ECUMEST).

Стручна усавршавања наставила је у Њујорку, као Фулбрајт (Fulbright) стипендисткиња у статусу научног истраживача.

Учествује у настави на департману за Дигиталну уметност Факултета за медије и комуникације у Београду, Универзитет Сингидунум, од 2011. године.

Светлана Рацановић је у периоду од 2003. до 2009. године била ангажована у НВО Нансер на позицији директорице, а од 2001. до 2003. радила је у фондацији за културу Монтенегро Мобил Арт из Подгорице као извршна директорица.

Од 1996. активна је као ликовна критичарка и ауторка/кустоскиња бројних уметничких изложби у Црној Гори и иностранству.

СПИСАК ОБЈАВЉЕНИХ РАДОВА КАНДИДАТКИЊЕ

- *Will Marina Abramović Die?*, temat: "Contemporary Aesthetic Research / mapping contemporary regional discourses", *SAJ - Serbian Journal of Architecture* vol.9 no. 2, Belgrade, 2017. ISSN 1821-3952 M24

- *Will Marina Abramović Die*, tekst u katalogu: 42nd Osten Biennial of Drawing, Skopje, 2014.

- *M.P. – A Time Odyssey*, tekst u monografiji: *Milija Pavićević*, Podgorica: Centar savremene umjetnosti Crne Gore i Cetinje: Narodni muzej Crne Gore, 2013.

- *Biti izgubljen*, tekst u časopisu za pozorište, izvedbene umjetnosti i kulturu *Gest*, br. 4, Podgorica: Udruženje dramskih umjetnika Crne Gore, 2013.

- *The Glimmering Sensitivity of a Private Cosmos*, tekst u knjizi *Irena Lagator Pejovic: The Society of Unlimited Responsibility. Art as Social Strategy; 2001 – 2011*, Koln: Walther König, 2012.

- *melanholija je mrtva, življela Melanholija!*, tekst u časopisu za pozorište, izvedbene umjetnosti i kulturu *Gest*, br. 2, Podgorica: Udruženje dramskih umjetnika Crne Gore, 2012.

- *Artist is Spreading, Artist is Standing, Artist is Swaying*, tekst u katalogu izložbe: *Obod i bistre vode*, Paviljon Crne Gore, 54. Bijenale u Veneciji, 2011.

- „*Simultana prezentacija nepovezanih događaja*“, tekst u monografiji *Filo*, Cetinje: Narodni muzej Crne Gore, 2011.

- *Repetition of Difference – Search for Unstable Identity*, tekst u publikaciji *Cultural Identity Politics in (Post-)Transitional Societies*, Zagreb: IMO, 2011.

- *Sweet, Little, Dirty Things – Contemporary Art from Montenegro*, tekst u katalogu istoimene izložbe, Kulturkontakt Austria – Galerie ArtPoint Vienna, 2010.

- *Bubbles in the Foam*, tekst u knjizi *Little Constellation: Contemporary Art in Geo-cultural Micro-areas and small States of Europe*, Milan: Mousse Publishing, 2010.

- *Milenijumski bag?!- Crnogorska umjetnička scena oko 2000: Prestupnička koalicija kritike i prakse*, Podgorica: Centar savremene umjetnosti Crne Gore , 2009. (knjiga autorskih tekstova).
- „*The Spectre (of the Balkans) Is Still Roaming Around!*“, tekst u publikaciji *New Paradigms, New Models – Culture in the EU External Relations*, Ljubljana: Mirovni Inštitut, 2008.
- „*Go with the Flow*“, tekst u katalogu izložbe Natalije Vujošević u Galeriji KCB, Beograd, 2007.
- „*Le contrôle de l'univers, Le signes parmi nous*“, tekst u knjizi *Joy of Life* Jelene Tomašević, 2007.
- „*Toutes les Histoires, Une Histoire Seule*“, tekst u knjizi *Joy of Life* Jelene Tomašević, 2007.
- *Eros malog prestupa*, tekst u katalogu istoimene izložbe, Paviljon Srbije i Crne Gore, 51. Bijenale u Veneciji, 2005.
- *Montenegrin Beauty*, tekst u katalogu istoimene izložbe, 2005.
- *Savremena crnogorska umjetnička scena – Daleko od tradicije, dalje od klišea*, tekst u zborniku tekstova međunarodne konferencije *Kontinentalni doručak, simbolične i lične geografije savremene umetnosti*, 45. Oktobarski Salon, Beograd, 2004.
- *Susjedstva na daljinu*, uvodni tekst u katalogu istoimene izložbe, Cetinje – Dubrovnik – Mostar, 2004.
- *Vedro življenje u „malim dozama“*, tekst u katalogu Igora Rakčevića, Podgorica: ULUCG, 2004.
- *Bljesak erosa na tijelu novca*, tekst u katalogu izložbe Admira Bambura, Podgorica: ULUCG, 2004.
- *Zakinutosti i slobode društvenog organizma*, tekst u reviji za kulturu *Balkanis*, br. 12-16, Ljubljana, 2004.
- *Vremenske Crne rupe*, tekst u katalogu 5. Internacionalnog Bijenala mladih umetnika, Vršac, 2002.
- *Travestiranje realnosti i simulacije sreće*, tekst u reviji za kulturu *Balkanis*, br. 5-6, Ljubljana, 2002.

ПОДАЦИ О ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Докторска дисертација Светлане Рацановић *Перпетуирање промјене – технологија сопства Марине Абрамовић* обима је 370 страна. Писана је фонтом Times New Roman 12. Дисертација садржи поред текста дисертације, апстракте на српском и енглеском језику, кључне речи и био-библиографију кандидаткиње.

Докторска дисертација је остварена са одговарајућом научном апаратуром и одговарајућим форматом презентовања научног рада. Највиши стандарди научно-истраживачког рада су остварени у овом делу.

Дисертација је резултат вишедеценијског истраживања перформанс уметности, те посебно изведбеног и излагачког дела Марине Абрамовић. Светлана Рацановић је била Фулбрајт (Fulbright) стипендисткиња у статусу

научног истраживача у Њујорку, где је пратила актуелну уметничку праксу Марине Абрамовић и истраживала архивске материјале.

Докторском дисертацијом се научно постављају, развијају и примењују теорија савремене визуелне и перформанс уметности. Анализирају се и тумаче се уметнички перформанси у трансдисциплинарним и трансмедијским концептуалистичким, постмодерним и савременим уметничким праксама. Дисертација је на аналитичан и систематичан начин посвећена уметничком раду интернационалне уметнице југословенског порекла Марине Абрамовић.

Докторском дисертацијом *Перпетуирање промјене – технологија сопства Марине Абрамовић* се указује на сложеност савремених перформерских продукција, те на трансдисциплинарне приступе везане за теорију тела, теорију догађаја, културалне студије меморије и субјективизације, теорије културалног и уметничког номадизма.

АНАЛИЗА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1

Тема и предмет докторске дисертације

Тема докторске дисертације *Перпетуирање промјене – технологија сопства Марине Абрамовић* се односи на комплетни и комплексни уметнички опус Марине Абрамовић. Кандидаткиња је засновала и развила приступ опусу Марине Абрамовић који њено уметничко деловање представља као *хетерогенетичку структуру*, односно као отворену перспективу просторних, значењских и временских диспозитива у савременом свету уметности и културе.

Користећи терминологију коју су предложили филозофи Роизи Браидоти, Мишел Фуко и Жил Делез, кандидаткиња интерпретира уметнички опус Марине Абрамовић као „флукс мноштвених постојања“ (Браидоти), односно „стварање променљивих жаришта субјективације“ (Делез) и „технологије сопства“ (Фуко).

Кандидаткиња тематизује уметничку праксу Марине Абрамовић тезом о проширењу сопства, укидању тврдих граница конструкције сопства, те операцијама *екстензирања* које доносе потенцијал измештања, раскоренјивања, деисторизације, деконтекстуализације и транс-субстан-цијализације.

Кандидаткиња ће термином и концептом *номадологија* означити развојне етапе уметничке праксе и остварени статус уметничких дела у опусу Марине Абрамовић. По светлани Рацановић Марина Абрамовић уметничким истраживањима истовремено разграђује и поновно изграђује могућа *сопства себе као уметнице* и отвара расправу о позиционiranости и статусу уметнице/уметника унутар савремених култура и теорија.

	<p>Кандидаткиња је на успешан начин из истраживања, анализа и расправа уметничког деловања Марине Абрамовић успешно поставила општу теорију перформативног тела и перформанса као постобјектне и постмедијске уметничке праксе. Речима кандидаткиње: "Умјетност тијела, перформанс, носиће и рефлектовати судбину самог тијела, тијела као, артоовски речено, 'прегријане фабрике' чије су границе нестабилне, флуидне, пропусне, које се не може маркирати, контурирати, дефинисати, спознати и које као такво продукује и умјетност као такву: непосредну, отворену, промјењиву, одметничку. Покушај фиксирања, стабилизовања, очувања тијела (перформанса) доноси пракса документовања, историзовања и поновног извођења (<i>reenactment</i>) ефемерне умјетности перформанса уводећи нову отвореност и нестабилност граница и природе самог медија" (стр. 14).</p> <p>Тема и предмет овог научног рада су сложене трансдисциплинарне теоријске конструкције које произлазе из студија уметничке критике, историје умјетности, теорије умјетности и медија, студија перформанса, те савремених филозофских истраживања на трагу Делезове филозофије, аналитике Мишела Фукоа и учења Ројзи Брајдоти. Зато, у дисертацији Светлане Рацановић, на пажљив начин, прате се два паралелна тока: тумачење дела Марине Абрамовић и извођење општег концепта те модела умјетности у времену сложености од мултикултурализма преко транзицијског друштва до пост и трансмедијског света.</p>
2	<p>Поглавља докторске дисертације</p> <p>Дисертација је структурирана са уводом, апстрактом са кључним речима на српском и енглском језику, уводом, закључком, списком литературе, те три дела са поглављима и потпоглављима. Структура делова и поглавља дисертације је следећа:</p> <p>Навод из садржаја дисертације:</p> <p>Deo I OD REZA DO REZA (стр. 8) са поглављима :</p> <p>1.1. <i>Body Matters - Return of the Prodigal</i> (стр. 9)</p> <p>1.2. <i>Sedamdesete Marine Abramović</i> (стр. 15)</p> <p>Deo II OD REZA DO ŠAVA (стр. 110) са поглављем:</p> <p>2.1. <i>Kolaborativna praksa Marine Abramović i Ulaja - 1976 – 1988. – Ratnici, "nevjerni ljubavnici", sveti</i> (стр. 111)</p> <p>Deo III OD ŠAVA DO ŠAVA (стр. 157) са поглављима:</p> <p>3.1. <i>Nakon raskida – Nova savezništva</i> (стр. 158)</p> <p>3.2. <i>(Neo)barokni kontrapunkti</i> (стр. 216)</p> <p>3.3. <i>Will Marina Abramović Die</i> (стр. 290)</p> <p>3.4 <i>Umjesto zaključka - "Koeficijent umjetnosti Marine Abramović"</i> (стр. 344)</p>

	<p>Дисертација је компонована на аналитички начин прожимајући фактографске податке о делима Марине Абрамовић са интерпретативним теоријским и филозофским конструкцијама о савременој перформанс и визуелној уметности.</p>
3	<p>Циљ докторске дисертације</p> <p>Циљ кандидаткиње Светлане Рацановић је да посредством савремене теоријско-филозофске апаратуре исцрпно протумачи опус и дела Марине Абрамовић те да тиме генерише једну општу теорију савремене визуелне и перформанс уметности.</p> <p>Кандидаткиња је на прецизан начин тумачила и аргументовала односе тела и сопства уметнице у свету посматрача. Она је трагала за суштинским односом изведеног и виђеног. Њеним речима: ”Да ли ми заиста можемо умаћи сопственој интенцији да погађамо и мјеримо интенције умјетнице из 'арене симболичког'? Да ли можемо посегнути за сопственом позитивном жељом, без обзира да ли приступамо (умјетничком) догађају директно или накнадно, кроз форме његовог посредовања, и тиме себе отворити за промјену (перцепције)? Да ли се можемо отворити према немаркираном пољу догађаја које се не може ни истински видјети нити описати, отворити се за интуитивно, нерационално, 'утјеловљено' знање, за 'несмирено' или за 'течно знање', за оно знање које је сама Абрамовић стицала кроз захтјевне саморазвојне праксе? То је једна од (раних) интенција умјетности Марине Абрамовић која би своју реализацију могла доживјети у самом или само у препображеном посматрачу. То би био дишановски чин 'трансупстанцијације' на дјелу - преображај посматрача (и читача) умјетности, претварање 'инертне материје у умјетнички рад'. А умјетност Марине Абрамовић је не само питање усклађивања или мимоилажења интенције и реализације већ и баратање потенцијалитетима, оним што може посматрач, што може постериорност” (стр. 350).</p> <p>Кандидаткиња Светлана Рацановић циљ докторске дисертације поставља са пет битних усмерења истраживања, анализе и расправе:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Извела је перманентну и систематичну (ре)конструкцију субјективитета уметничке персоналости унутар одређеног специфичног уметничког и културалног опуса. - Теоретизовала је концепт сложености, те константне променљивости и отворености савремене перформанс уметности обзиром на уметничке, естетске и егзистенцијалне учинке рада Марине Абрамовић. - Истражила је, анализирали је и интерпретирала је опус Марине Абрамовић кроз тачке његовог пресецања, конвергирања и паралелизама са правцима и путањама историје перформанс уметност. Истовремено је теоретизовала и мапирала опус Марине Абрамовић, као и конкретно поље перформанс уметности из перспективе мас-медијске, позне или нео/пан-капиталистичке културе 21. века.

	<p>- Промислила је, на граничним линијама историје уметности, филозофије те теорије уметности и медија, и на нов начин расветлила разуђеност, растреситост и комплексност специфичног уметничког феномена Марине Абрамовић.</p> <p>- Интерпретативно је изместила опус Марине Абрамовић из зоне <i>познатости</i> путем детериторијализације и нестандартних лоцирања у контексту делезовско-гатаријевске логике постајања и привремености.</p>
4	<p>Хипотезе докторске дисертације</p> <p>Хипотезе од којих кандидаткиња полази изведене су из делезовско-гатаријевских теорија које у фокус стављају радикалне процесе трансформације, диверзификације и <i>прекопчавања</i> тела од концепта <i>самог тела</i> (слика, звук, тело; те ослобођење тела; сведочење о телу и телесним чиновима) преко <i>колаборативног тела</i> (од пара до мноштва) до <i>уметничке и културалне сложености</i> која укључује референце према различитим друштвеним и цивилизацијским модалитетима историјског и географског карактера (барокност, треанзицијско, незападно, постсоцијалистичко).</p> <p><i>Постајање</i> је овде означено као увек постајање <i>другачијим, разликујућим од себе</i>, а трагови датог постајања више нису само предмет осећања или веровања, већ оно што се може поседовати, репрезентовати, мултипликовати, те увести у погоне масовне институционализације, комодификације и комерцијализације уметности.</p> <p>Хипотезу о <i>номадским путевима промена</i> кандидаткиња истиче као једну од кључних која би уметност и уметничку праксу Марине Абрамовић објаснила непрестаним конститутивним и реконститутивним стратегијама перманентне (ре)конструкције субјективитета, те (ре)инсталирања уметничке персоналости у стварним и фикционалним просторима људске егзистенције. Она показује да је субјект уметнице, а то значи и субјект перформанс уметности, отворена и трансформабилна појавност догађаја присутности и одсутности, долажења и напуштања, лоцирања и делоцирања итд.</p> <p>Применом концепта <i>технологије сопства</i> (Фуко) појаснила је тезу о сопству уметничке праксе Марине Абрамовић као <i>трансформацију у пракси</i> и <i>трансформативну праксу</i>, провлачећи дату тезу кроз <i>идеју</i> о револуционисању и уметности и живота које, суштински, према датим хипотезама, треба и може да дестабилизује и опструира рад капиталистичке машине.</p> <p>Другим речима, наведене хипотезе потврђују главну хипотезу дисертације о јединству уметности и живота, јединству које је показност суштинске сложености и вишезначности, односно, сопствене и колективне динамичне хибридности. Дисертација се у целини бави аргументовањем ове хипотезе на плану индивидуалног</p>

	<p>уметничког рада Марине Абрамовић и консеквенци тог рада које су битне за разумевање уметности перформанса.</p> <p>Кандидаткиња на аутокритичан начин показује приступе делу Марине Абрамовић и дијалектику која се појављује у сваком истраживању великог уметника - дијалектику дивљења и аналитичког дистанцирања: "Битне мијене у Абрамовићкиној умјетничкој пракси и њихово регистровање и праћење у докторској тези коинцидирани су са промјеном моје позиције истраживача-интерпретатора од посматрача-обожаваоца „предмета“ проучавања, преко статуса страшног истраживача феномена "изнутра" покушајем "уласка" у тијело рада, па до поступно или растуће измакнутог свједока-регистратора тих мијена. То је било лично помијерање од става "дубоког наклона" величини Марине Абрамовић до покушаја „усправљања“, прогресивног дистанцирања у односу на предмет анализе" (стр. 6).</p>
5	<p>Методe примењене у истраживањима и писању докторске дисертације</p> <p>Кандидаткиња Светлана Рацановић је поставила и развила интердисциплинарне и трансдисциплинарне методе аналитичког и интерпретативног карактера реферирајући на критичку епистемологију савремене историје уметности, филозофске пост-делезовске приступе догађају и тумачењу догађаја у апстрактном пољу филозофије и теоријске анализе уметничког телесно-перформативног рада, те културалну анализу отворених и затворених, територијализованих и детериторијализованих идентитета уметнице. У случају ове дисертације метода трансдисциплинарности није само преузета, споља наметнута категорија детерминисања истраживања, већ и нешто што извире из самих специфичних динамичних позиционираних теме, проблема и предмета рада. Речима кандидаткиње: "У процесу израде докторске тезе, у истраживачком поступку и у самом формулисању дисертације, примијењен је интердисциплинарни и/или трансдисциплинарни метод слиједећи Хегелову премису да методске тенденције морају битно кореспондирати са предметом на који се примјењују и на кога се односе. Наиме, истраживањем опуса Марине Абрамовић од њених умјетничких почетака раних 70-их до данас мапирано је широко дискурзивно поље које орбитира око рада, из кога је тај рад настао, којим је одређен, који га дефинише формално, медијски и, прије свега, значењски али и које тијело рада интегрише, односно, изнова и собом ствара и отвара. Укрштањем и активирањем разгранатих херменеутичких метода сам предмет истраживања, опус Марине Абрамовић успоставља се и испоставља као мноштво, као расклопиви и изнова склопиви механизам увезаних тијела, живих и неживих, органских и неорганских, човјечијих и не-људских, материјалних и виртуелних, приватних и јавних, тијела знања, мишљења, имагинирања, снова, сјећања и осјећаја, тијела многоструких значења</p>

	<p>и смисла. Дакле, принцип и метода трансдисциплинарности није у случају ове дисертације споља наметнута већ изнутра генерисана вриједност, њој иманентна, синхрона са природом теме или проблема који се радом третира” (стр. 3-4).</p> <p>Кандидаткиња се током истраживања и израде докторске дисертације посебно бавила историјским и историзацијским перспективама у односу на перформанс уметност те улогу тела у перформансу.</p> <p>Кандидаткиња је интертекстуално идентификовала и поредила дискурсе теорије уметности, теорије уметника и приватни тј. директни говор уметнице. Говор уметника или уметнице у првом лицу је задобио улогу критеријума идентификације и верификације отворених и променљивих интенција уграђених у уметничко дело, али и у поље рецепције дела у јавној сфери савремене културе.</p> <p>Самосталним истраживањем, као и критичким дијалогом са опсежном литературом, кандидаткиња је успоставила лични научно-теоријски приступ дискурсима света уметности, уметника и уметничких пракси, пре свега у пољу перформанс уметности. Начин писања, богата сликовита метафорика и барокно улажење у детаље, чине овај докторски рад изузетним текстом који читаоца присиљава да се суочи са суптилним односима интерпретације и имагинације у идентификовању, тумачењу и разумевању савремене телесне и изведбене уметности.</p>
6	<p>Резултати и научна оправданост докторске дисертације</p> <p>Докторска дисертација <i>Перпетуирање промјене – технологија сопства Марине Абрамовић</i>, коју је кандидаткиња Светлана Рацановић написала, показује научно-теоријску утемељеност у подручјима савремених теоријских приступа везаних за питања уметности и уметничких перформативних пракси у савременим културалним и друштвеним контекстима. Показана је иновативна стратегија индексирања и мапирања сложене и вишезначне уметничке праксе, у овом случају праксе уметнице Марине Абрамовић.</p> <p>У нашој култури не постоје синтетичке интерпретативне теоријски оријентисане студије о уметничком раду Марине Абрамовић и њеној уметничкој позицији у интернационалном свету перформанс уметности. Докторска дисертација се, зато, није оријентисала око биографије – животне путање уметнице као обавезујућег или дефинишућег фактора. Кључа за читање њеног уметничког опуса, је теоријска и филозофски оријентисана екстензивна <i>мапа промена</i>. Опус Марине Абрамовић и општи карактер перформанс уметности је фундаментално тумачен концептом <i>потенцијала постајања</i> (Делез и Гатари), али и разрадом <i>нових технологија сопства</i> (Фуко) у уметности и култури. Следећи ове иновативне научно-теоријске приступе, кандидаткиња је понудила сасвим нова читања уметничког</p>

	<p>опуса и уметничких пракси Марине Абрамовић, али и теорију нових читања уметника/уметнице перформанс уметности.</p> <p>Речима кандидаткиње: "У докторској дисертацији <i>Перпетуирање промјене – технологија сопства Марине Абрамовић</i>, преплет умјетничке личности и умјетничке праксе Марине Абрамовић се перципира/испоставља као хетерогенетичка структура, као open source који оперише кроз мноштво просторних, временских и значењских диспозитива, као 'игра сила, интензитета... просторно-временских варијабли које су дефинисане својом покретљивошћу, промјењивошћу и прелазном природом... сталан процес трансформација... флук мноштвеног постојања...'. Можемо га пратити као ланац измијештања, модификација и постајања, као ланац ширења, 'преливања' у разнолика друга тијела и грађења нових склопова са њима, односно, као екстензирања у простору и времену тим новим спојевима, тим 'ушивањима' са тијелима мноштва: са живим и неживим, органским и неорганским, људским и нељудским, материјалним и виртуелним, приватним и јавним, тијелима знања, мишљења, имагинирања, снова, сјећања и осјећаја, тијелима многоструких значења и смисла. Коначно, њено и тијело њене умјетности се (технолошки, репрезентацијски) мултипликује, виртуализује и расипа у масмедијском простору културе позног капитализма.</p> <p>У вишегодишњем поузданом клизању Абрамовићке и њене умјетности ка селебрити статусу, ка институционалном признају, ка комерцијалном учинку, ка медијатизацији, спектакуларизацији али и меморализацији њеног и 'тијела' њене умјетности и истовремено њеном истрајавању или истрајном заговарању своје умјетничке мисије - досезања стања беспредметног, нематеријалног, спиритуалног, брижно партиципативног у умјетности – да ли треба видјети њену категоричност или, пак, њену опортуност? Ко и по којим критеријумима мјери однос између мисије или намјере умјетнице и њене умјетности са једне стране и њиховог статуса и учинка са друге? Према Дишану, у стваралачком чину, умјетник иде од интенције ка реализацији. Разлику која настаје између ово двоје, онога што је умјетник намјеравао да оствари и онога оствареног, разлику које умјетник није свјестан, Дишан дефинише као 'коэффициент умјетности'. То је 'аритметички однос' између 'неизраженог а намјераваног и ненамјераваног а израженог'. Онај ко 'крпи' пукотину између интенције и реализације, ко довршава стваралачки чин јесте посматрач" (стр. 344).</p>
7	<p>Аутентичност докторске дисертације</p> <p>Докторска дисертација Светлане Рацановић <i>Перпетуирање промјене – технологија сопства Марине Абрамовић</i> је аутентично научно дело пошто:</p> <ul style="list-style-type: none"> - нуди по први пут аналитичко-синтетичку студију целине опуса Марине Абрамовић у нашој средини и регији;

	<p>- развија теоријско-филозофску надградњу методологије уметничке критике и историје уметности у откривању динамизма и извођења технологија сопства у савременој перформанс уметности;</p> <p>- поставља аутентичан лични и професионални приступ изузетно сложеним и софистицираним писмом о савременој уметности и улози уметника тј. уметнице у свету глобалне транзиције.</p> <p>Аутентичност и иновативност рада је проверена и на формалном нивоу (индекс сличности /similarity index/ 7%).</p>
8	<p>Коришћена литература за истраживања и писање докторске дисертације</p> <p>Кандидаткиња Светлана Рацановић је изабрала и користила литературу која се креће кроз неколико релевантних подручја:</p> <ul style="list-style-type: none"> - монографије, биографије, аутобиографије и прото-теоријски текстови које је сама Марина Абрамовић оставила као говор о сопственој уметничкој пракси; - савремене студије у домену перформанс уметности и савремене студије које се конкретно односе на рад и уметност Марине Абрамовић (Томас Макевели, Ђермано Ђелант, Ханс Улрих Обрис, Јеша Денегри); - кључне јединице литературе које позиционирају термине и интерпретације појмова перформанс уметност, теорија уметности, теорија уметника, студије културе, студије извођења (Пеги Пелан, Роуз Ли Голдберг, Леа Вергине, Клер Бишоп); - савремена литература која се односи на питања студија и теорије тела/телесности у уметности и култури (Амелија Џонс, Елизабет Грос); - теоријска литература релевантна за полазишта и платформе које ауторка одабира - филозофија догађаја, технологије сопства, биополитика, нови материјализам (Мишел Фуко, Жил Делез, Феликс Гатари, Ројзи Брајдоти, Џудит Батлер). <p>Приложена литература долази из два језичка подручја (српски језик, енглески језик).</p> <p>Комисија је увидом у предложену литературу закључила да је кандидаткиња Светлана Рацановић на одговарајући начин изабрала потребну литературу. Изабрана и предложена литература показује компетенције кандидаткиње за аналитичку обраду теоријских текстова, те обећава јасно и засновано усмерење научног истраживања.</p>
<p>ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ</p> <p>Докторска дисертација мр Светлане Рацановић <i>Перпетуирање промјене – Технологије сопства Марине Абрамовић</i> је системски постављен и остварен трансдисциплинарни научно-истраживачки рад. Дисертацијом је на аналитички начин изложен увид у уметничке праксе Марине Абрамовић и на основу интерпретирања те расправе њеног уметничког опуса постављена критичка теорија субјективизације и тела у савременој перформанс уметности.</p>	

Реч је о сложеном научном истраживању где су трансдисциплинарно повезани приступи историје уметности, теорије уметности и медија, као и филозофије догађаја, односно, технологија сопства у односу на интердисциплинарну и трансдисциплинарну уметничку праксу.

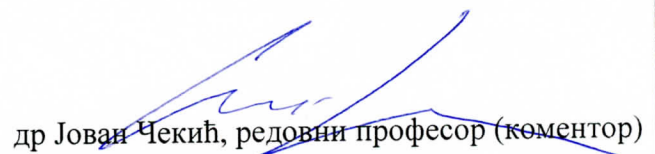
Комисија за процену и одбрану докторске дисертације мр Светлане Рацановић *Перпетуирање промјене – Технологије сопства Марине Абрамовић* донела је позитивну оцену о написаној докторској дисертацији. Докторска дисертације има научно оправдан циљ истраживања и донеси нова научна знања у трансдисциплинарним студијама савремене визуелне и перформанс уметности.

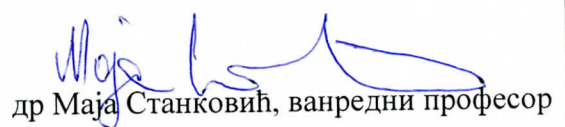
Комисија за процену и одбрану докторске дисертације предлаже Већу Факултета за медије и комуникације, Већу постдипломских студија и Сенату Универзитета Сингидунум да прихвате приложени и потписани реферат о докторској дисертацији кандидаткиње мр Светлане Рацановић те дозволе заказивање термина јавне одбране докторске дисертације *Перпетуирање промјене – Технологије сопства Марине Абрамовић*.

ДАТУМ 11. 01. 2018.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Миодраг Шуваковић, редовни професор (ментор)

др Јован Чекић, редовни професор (коментор)

др Маја Станковић, ванредни професор

др Драгана Стојановић, доцент

др Никола Дедић, ванредни професор Факултета музичке уметности
Универзитета уметности у Београду (спољашњи члан)